

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

विषय - ग्रंथालय व माहितीशास्त्र
इयत्ता १२ वी

ग्रंथालय व माहितीशास्त्र

शैक्षणिक वर्ष २०१९ पासून इयत्ता ११ वी चे व २०२० पासून इ.१२ वी चे पुनर्रचित पाठ्यपुस्तक लागू होणार आहे. पुनर्रचित अभ्यासक्रमावर आधारित इयत्ता १२ वी ची कृतिपत्रिका ही १०० गुणांची असणार आहे. त्यामध्ये दोन विभाग असतील. त्यात लेखी ५० गुण व प्रात्यक्षिक ५० गुण अशी विभागणी केलेली आहे.

कृतिपत्रिकेची रचना करताना ज्ञान, आकलन, उपयोजन व कौशल्य या उद्दिष्टांचा विचार केलेला आहे. विद्यार्थ्यांना स्वयंअध्ययन पद्धतीने अभ्यास करणे सुलभ व्हावे, या बाबींचा विचार करून संकल्पना चित्र, सहसंबंध, स्वमत प्रकटीकरणावरील प्रश्न तसेच कृती देण्यात आलेल्या आहेत.

विद्यार्थ्यांना प्राप्त ज्ञानाचा उपयोग व्यवहारात करण्याच्या दृष्टिकोनातून सैद्धांतिक भागावर आधारित प्रात्यक्षिक घटक ठेवलेला आहे. त्यामुळे निश्चितच विद्यार्थ्यांमध्ये ग्रंथपालन कौशल्य विकसित करणारा हा कृतिकेंद्री असा अभ्यासक्रम आहे.

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे-४

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

विषय - ग्रंथालय व माहितीशास्त्र
इयत्ता १२ वी

विषय : ग्रंथालय व माहितीशास्त्र

लेखी परीक्षा आराखडा

वेळ : २ तास

एकूण गुण : ५०

सूचना :

- (१) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहेत.
- (२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे कृतीचे पूर्ण गुण दर्शवतात.
- (३) प्रत्येक प्रश्नांच्या उत्तराचा प्रारंभ नवीन पृष्ठावर करावा.

(वस्तुनिष्ठ प्रश्न गुण : १२)

प्र.१ (अ) दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून विधान पूर्ण करा. (४)

विधान

पर्याय:

- (१)
- (२)
- (३)
- (४)

(ब) योग्य जोड्या जुळवा. (४)

अ' गट

ब' गट

(१)	(अ)
(२)	(ब)
(३)	(क)
(४)	(ड)

- (क) नावे लिहा/खालील प्रश्नांची एका उत्तरे लिहा. (४)
- (१)
- (२)
- (३)
- (४)

(लघुत्तरी प्रश्न गुण : २६)

- प्र.२. पुढील विधाने चूक की बरोबर सांगून सकारण स्पष्ट करा. (कोणतीही दोन) (१०)
- (१)
- (२)
- (३)
- (४)

- प्र.३. सूचनेनुसार कृती करा. (कोणतेही दोन) (८)
- (१)
- (२)
- (३)
- (४)

- प्र.४. आपले मत नोंदवा. (कोणतेही दोन) (८)
- (१)
- (२)
- (३)
- (४)

(दिर्घोत्तरी प्रश्न गुण : १२)

- प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे मुद्द्यांच्या आधारे स्पष्ट करा. (कोणतेही दोन) (१२)
- (१)
- (२)
- (३)
- (४)

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

विषय - ग्रंथालय व माहितीशास्त्र
इयत्ता १२ वी

प्रात्यक्षिक/अंतर्गत मूल्यमापन आराखडा

वेळ: २ तास

गुण: ५०

सूचना :

- (१) दिलेल्या सूचनांनुसार प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.
- (२) वर्गीकरण तक्ते वापरण्यास परवानगी आहे.
- (३) तालिकेचे प्रश्न दिलेल्या स्वतंत्र तालिका पत्र उत्तरपत्रिकेवर सोडवावी.

प्र.१ खालील ग्रंथांचे ड्युई डेसिमल वर्गीकरण पद्धतीच्या २३ व्या आवृत्तीनुसार वर्गांक तयार करा. (कोणतेही पाच) (१०)

- (१)
- (२)
- (३)
- (४)
- (५)
- (६)
- (७)

प्र. २. डिरेक्टरी ऑफ ओपन अॅक्सेस जर्नल्स (DOAJ) या डेटाबेस मधून खालील विषयांवरील लेखांचा शोध घेऊन ते डाऊनलोड करून डेस्कटॉपवर आपल्या नावचा एक फोल्डर तयार करून त्यामध्ये सेव्ह करा. (कोणतेही पाच)(१०)

- (१)
- (२)
- (३)
- (४)
- (५)
- (६)
- (७)

- प्र.३ पुढील ग्रंथांच्या ए ए सी आर 2R (आवृत्ती २००५) नुसार तालिका नोंदी तयार करा. (कोणतेही दोन) (१०)
- (१)
- (२)
- (३)
- (४)

- प्र.४. पुढील प्रश्नांची उत्तरे कोणत्या संदर्भ ग्रंथात सापडतील त्या संदर्भ ग्रंथांचे शीर्षक, रचना, एकूण खंड, प्रकाशक, प्रकाशन स्थळ इत्यादी स्वरूपात माहिती लिहा. (कोणतेही पाच) (१०)
- (१)
- (२)
- (३)
- (४)
- (५)
- (६)
- (७)

किंवा

- प्र. ४. खालील ग्रंथांची कोहा या सॉफ्टवेअरच्या साहाय्याने तालिकीकरण मोड्यूलमध्ये तालिकीय माहिती भरा. (कोणतेही दोन) (१०)
- (१)
- (२)
- (३)
- (४)

- प्र.५. प्रात्यक्षिक नोंदवही (१०)
- वर्गीकरण, तालिकीकरण नोंदी आणि ग्रंथालय भेट/क्षेत्रभेट याचा अहवाल तयार केलेली प्रात्यक्षिक नोंदवही.

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

विषय - ग्रंथालय व माहितीशास्त्र
इयत्ता १२ वी

घटकनिहाय गुणविभागणी

क्र.	घटक	गुण	विकल्पासह गुण	शेकडा गुण
१.	ग्रंथालय आणि समाज	१०	१४	२०%
२.	ग्रंथालय व्यवस्थापन	१०	१४	२०%
३.	वाचन साहित्याचे संघटन : तालिकीकरण व वर्गीकरण	१०	१४	२०%
४.	माहिती सेव	१०	१४	२०%
५.	ग्रंथालयात माहिती आणि संप्रेषण तंत्रज्ञानाचे उपयोजन	१०	१४	२०%
	एकूण	५०	७०	१००%

उद्दिष्टनिहाय गुणविभागणी

क्र.	घटक	गुण	गुणांची टक्केवारी
१.	ज्ञान	१२	२४%
२.	आकलन	२६	५२%
३.	उपयोजन	१२	२४%
	एकूण	५०	१००%

प्रश्न प्रकारानुसार गुणविभागणी

क्र.	घटक	गुण	गुणांची टक्केवारी
१.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न	१२	२४%
२.	लघुत्तरी प्रश्न	२६	५२%
३.	दीर्घोत्तरी प्रश्न	१२	२४%
	एकूण	५०	१००%